

Mål C-130/20

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

9 mars 2020

Hänskjutande domstol

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Spanien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

4 mars 2020

Sökande:

YJ

Motpart:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Saken i målet vid den nationella domstolen

Talan mot Instituto Nacional de la Seguridad Social rörande ålderspension med yrkande om moderskapstillägg med 10 procent av den beviljade ålderspensionen.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Syftet med begäran om förhandsavgörande är att få klarlagt huruvida den omständigheten att kvinnor som frivilligt tidigarelägger sin pension inte är berättigade till moderskapstillägg, till skillnad från kvinnor som inte tidigarelägger den eller som får den tidigarelagd utan att det sker frivilligt, är förenlig med den unionslagstiftning som säkerställer likabehandling i fråga om social trygghet i dess vidaste mening, det vill säga mellan män och kvinnor, men också mellan olika kvinnor.

Tolkningsfråga

”Kan en bestämmelse som artikel 60.4 i den allmänna lagen om social trygghet (Ley General de la Seguridad Social), enligt vilken kvinnor som frivilligt går i pension inte är berättigade till moderskapstillägg, till skillnad från kvinnor som frivilligt går i pension vid den normala lagstadgade pensionsåldern, eller som går i förtida pension på grund av den förvärvsverksamhet de har bedrivit under sitt yrkesverksamma liv på grund av arbetsoförmåga eller på grund av att de slutat att arbeta innan de är berättigade till pension av skäl som inte kan tillskrivas dem, anses utgöra direkt diskriminering i den mening som avses i direktiv 79/7?”

Anförd unionslagstiftning

Artiklarna 21.1 och 34.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, jämförda med artikel 157.4 FEUF.

Rådets direktiv 79/7/EEG av den 19 december 1978 om successivt genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet: artiklarna 3.1 a, 4.1, 4.2 och 7.1 a och b.

Artikel 2.1 b i direktiv 2006/54/EG om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet.

EU-domstolens dom av den 12 december 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (C-450/18, EU:C:2019:1075): punkterna 28, 30, 33, 37, 42, 44, 46–50, 57, 58, 60, 62, 63 och 65 samt domslutet.

EU-domstolens dom av den 5 juni 2018, Grupo Norte Facility (C-574/16, EU:C:2018:390), punkt 46.

Anförda nationella bestämmelser

1. — Kungligt lagstiftningsdekret 8/2015 av den 30 oktober om antagande av en konsoliderad version av den allmänna socialförsäkringslagen (Real Decreto Legislativo 8/2015. de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social).

Artikel 60. Moderskapstillägg vid icke-avgiftsfinansierade pensioner från det sociala trygghetssystemet.

1. Kvinnor som har fött eller adopterat barn och som uppbär avgiftsfinansierad ålderspension, änkepension eller pension på grund av bestående arbetsoförmåga från någon del av socialförsäkringssystemet, ska med hänsyn till deras demografiska bidrag till socialförsäkringen vara berättigade till ett pensionstillägg.

Storleken på detta tillägg, som till alla delar i rättsligt hänseende ska anses utgöra en avgiftsfinansierad allmän pension, motsvarar grundbeloppet för dessa pensioner multiplicerat med en viss procentsats beroende på antalet barn enligt följande skala:

- a) Vid två barn: 5 procent.
- b) Vid tre barn: 10 procent.
- c) Vid fyra eller fler barn: 15 procent.

...

2. *Om det beviljade grundbeloppet överstiger gränsen [det lagstadgade högsta beloppet] utan att tillägget räknas in, får summan av pensionen och tillägget inte överstiga den gränsen plus 50 procent av det beviljade tillägget.*

Om det beviljade pensionsbeloppet uppnår gränsen [det lagstadgade högsta beloppet] och tillägget endast delvis räknas in, ska den berörda personen dessutom ha rätt att erhålla 50 procent av den del av tillägget som överstiger den övre gräns som gäller vid varje tidpunkt.

...

Om den pension som ska kompletteras med tillägget intjänas genom tidsproportionell sammanläggning av försäkringsperioder, i enlighet med internationella bestämmelser, ska tillägget beräknas på grundval av den teoretiska intjänade pensionen, och den aktuella proportionella andelen ska tillämpas på det erhållna resultatet.

...

4. Pensionstillägg ska inte beviljas när den berörda personen själv har valt att gå i förtida pension eller vid delpension

Pensionstillägg ska emellertid beviljas från och med den tidpunkt då personen övergår från delpension till hel pension, när denne uppnår föreskriven ålder för detta.

...”

Beslut av Tribunal Constitucional (den spanska författningsdomstolen) nr 114/18 av den 16 oktober 2018 (ECLI:ES:TC:2018:114A)

Författningsdomstolen fann där att frågan om författningsenlighet som väcks av Juzgado de lo Social inte kunde tas upp till prövning, av följande skäl: ”Beträffande ett pensionstillägg som är avsett att kompensera mödrar som ofrivilligt och av de skäl som anges i artikel 207 [i den allmänna lagen om socialförsäkring (Ley General de la Seguridad Social) (nedan kallad LGSS)] får

en kortare 'försäkringskarriär', kan den skillnad som lagstiftaren införde i artikel 60.4 LGSS motiveras på objektiva och skäliga grunder ..., eftersom den förtida pensionen förkortar den period under vilken avgifter betalas in till systemet och förlänger den period under vilken pension uppbärs och det därför är logiskt att lagstiftaren inför bestämmelser för att motverka det”.

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i målet vid den nationella domstolen

- 1 YJ, som är född 1954, ansökte om ålderspension den 2 december 2017, och den 11 december 2017 meddelades ett beslut, enligt vilket hon beviljades pension på grundval av beräkningsunderlaget 2 954,05 euro per månad. Den beviljade pensionen uppgick till 86 procent av den maximala pensionen 2 573,70 euro per månad, eftersom den minskades med 0,50 procentenheter för varje kvartal som återstod till den ordinarie pensionsåldern. Det innebär att pensionen fastställdes till 2 470,75 euro per månad, som hon var berättigad till från och med den 4 december 2017.
- 2 Sökanden begärde detta beslut omprövat och gjorde gällande att hon var berättigad till ett moderskapstillägg till pensionen på grund av att hon hade fött tre barn och att pensionen därför skulle ökas med 10 procent. Motparten meddelade ett beslut den 9 maj 2018 och avslog YJ:s yrkande. Hon väckte då talan mot det beslutet och yrkade att hon skulle tillerkännas så kallat moderskapstillägg enligt artikel 60 LGSS, vilket innebär en ökning på mellan 5 och 15 procent för kvinnor med minst två barn, som erhåller pension på grund av bestående arbetsförmåga, ålderspension eller efterlevandepension.

Parternas huvudsakliga argument i målet vid den nationella domstolen

Sökandens ståndpunkt och argument

- 3 Sökanden har gjort gällande att motiveringen till tillägget, så som lagstiftaren har utformat det, ger upphov till en diskriminering av kvinnor som faktiskt har bidragit till socialförsäkringssystemet och som på grund av att de själva har valt att gå i förtida pension inte är berättigade till tillägget, till skillnad från kvinnor som går i pension med 100 procent pension och även med det maximala pensionsbeloppet, och till skillnad från änkor, vilkas yrkesliv inte beaktas, eftersom de beviljas rätt till tillägget på grund av de avgifter som betalats in för maken.
- 4 Vad beträffar Tribunal Constitucionals beslut 114/18, har sökanden påpekat att en av de domare som anfört skiljaktig mening motiverade sin ståndpunkt med att jämställdhetsperspektivet ska ges företräde vid tolkning av rättsliga bestämmelser, vilket innebär att när bestämmelser som förefaller vara neutrala ger upphov till orättvisa situationer som åsidosätter rätten till likabehandling och ger upphov till

dold eller indirekt diskriminering, bör författningsdomstolen tolka bestämmelserna på ett sätt som inte bara innebär att man ser till deras ordalydelse.

- 5 Sökanden har vidare påpekat att den nuvarande artikel 60 LGSS är oförenlig med unionsrätten och inte motsvarar syftet med artikeln, vilket var att följa Europeiska kommissionens, parlamentets och rådets rekommendationer om att minska skillnaderna mellan män och kvinnor när det gäller offentliga pensioner. Beträffande detta har sökanden åberopat artiklarna 21.1 och 34.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, jämförda med artikel 157.4 FEUF.
- 6 Till följd av detta anser sökanden att kvinnor som har fött två eller flera barn behandlas olika enbart på grund av hur de tar ut sin ålderspension, trots syftet med bestämmelsen som uppges vara att kompensera för det demografiska bidraget, vilket är lika stort från alla kvinnliga arbetstagare.
- 7 Sökanden anser att tolkningsfrågan bör hänskjutas, och hon hänvisar närmare bestämt till artikel 2.1 b i direktiv 2006/54/EG om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet, och gör gällande att det rör sig om en indirekt könsdiskriminering, eftersom kvinnor på ett omotiverat och oproportionerligt sätt behandlas olika när de går i pension med ålderspension. Sökanden hänvisar till punkt 46 i EU-domstolens dom av den 5 juni 2018 (mål C-574/16) och menar att icke-diskrimineringsprincipen innebär att lika situationer inte får behandlas olika.

Motpartens ståndpunkt och argument

- 8 INSS avslog sökandens ansökan om moderskapstillägg med motiveringen att artikel 60.4 i den allmänna socialförsäkringslagen föreskriver att detta pensionstillägg inte ska tillämpas när personen i fråga själv väljer att gå i förtida pension.
- 9 Syftet med att inte bevilja moderskapstillägg när personen själv väljer att ta ut pension (förtida pension eller delpension) är enligt INSS att förhindra att arbetsgivarna eller arbetstagarna själva ska främja förtida pension för arbetstagare vars beräkningsunderlag överstiger den maximala pensionen, eftersom de inte drabbas av nedsättningskoefficienterna, vilka absorberas av beräkningsunderlaget.
- 10 Motparten motsätter sig att tolkningsfrågan hänskjuts, eftersom artikel 157.4 inte är tillämplig på tvistefrågan. YJ har i sin talan inte gjort gällande att det föreligger en könsdiskriminering på grund av att den ifrågasatta lagstiftningsåtgärden är oproportionerlig, utan att lagen eventuellt behandlar kvinnor olika beroende på hur hög pensionen är när de tar ut den i någon form.
- 11 Vidare instämmer motparten med resonemanget i Tribunal Constitucionals beslut och menar att det inte rör sig om en diskriminering utan om en olikhet inför lagen, och om det omfattande utrymme som lagstiftaren har för att reglera förmåner från socialförsäkringssystemet.

- 12 Avslutningsvis menar motparten att de åtgärder för positiv särbehandling som avses i artikel 157.4 FEUF handlar om verklig jämställdhet, till skillnad från förbudet mot diskriminering som handlar om formell jämställdhet. EU-domstolen har slagit fast att de inte medför en orimlig diskriminering av män i förhållande till kvinnor, utan att den för den skull har prövat om det är lämpligt att tillämpa dem på alla kvinnor.
- 13 På grundval av detta motsätter sig INSS således att tolkningsfrågan hänskjuts, eftersom Tribunal Constitucional har skingrat alla tvivel om huruvida artikel 60.4 LGSS är förenlig med den princip om likhet inför lagen som föreskrivs i artikel 14 i den spanska författningen och i artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, och eftersom de unionsrättsliga bestämmelserna inte är tillämpliga i förevarande mål.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 14 Den hänskjutande domstolen utgår beträffande Tribunal Constitucionals beslut 114/18 från att den domstolens perspektiv bygger på en prövning av författningenligheten, det vill säga en prövning av huruvida moderskapstillägget är förenligt med tolkningen av den grundläggande rätt till likabehandling i lagen som föreskrivs i artikel 14 i den spanska författningen. Således anser den hänskjutande domstolen att det inte utgör hinder för att denna tolkningsfråga hänskjuts, eftersom den rör tillämpningen av unionsrätten och inte av den spanska författningen.
- 15 Den hänskjutande domstolen anser således att om det i förevarande fall inte handlar om att kompensera för situationer där kvinnor tagit ut mammaledighet och inte heller om att motverka nackdelarna för kvinnors yrkesliv när de avbryter sin yrkesverksamhet efter förlossningen, med beaktande av att det inte är möjligt att koppla samman tillägget med det biologiska tillståndet hos kvinnor som har fött barn, och om det inte tillämpas på kvinnor som har avbrutit sin yrkesverksamhet för att uppfostra sina barn, en grund på vilken det har slagits fast att artikel 60.1 LGSS utgör en direkt diskriminering av män i en likadan situation som den som är förbjuden enligt direktiv 79/7, finns det varken några taktiska eller rättsliga skäl till att inte tillämpa samma resonemang på alla kvinnor som befinner sig i samma situation, oberoende av hur och när de tar ut den pension som tillägget kompletterar.
- 16 Det innebär att om artikel 60.4 LGSS undantar en del av de kvinnor som går i pension, närmare bestämt de kvinnor som själva valt att gå i förtida pension – och inte alla kvinnor, eftersom detta undantag i vissa fall inte tillämpas vid förtida pension – trots att pensioneringen i samtliga fall och vid samtliga tidpunkter är frivillig, är frågan huruvida det även kan anses utgöra en diskriminering, i den mening som avses i direktiv 79/7, att undanta kvinnor som går i pension före den lagstadgade pensionsåldern, eftersom detta undantag är orimligt och omotiverat.

- 17 Vad beträffar argumentet att sökanden överskrider den maximala pension som föreskrivs i Spanien då försäkringsfallet inträffar, stämmer det att moderskapstillägget enligt artikel 60.2 LGSS ska tillämpas även om det resulterande beloppet överstiger den maximala pensionen, vilket är fallet här, eftersom den resulterande pensionen skulle överstiga den maximala pensionen.

För att kunna avgöra det här aktuella målet är det nödvändigt att få klarlagt huruvida undantaget från moderskapstillägg för kvinnor som själva väljer att gå i förtida pension, till skillnad från de kvinnor som går i pension vid den normala lagstadgade pensionsåldern, eller kvinnor som går i förtida pension på grund av den förvärvsverksamhet som de har bedrivit under sitt yrkesverksamma liv eller på grund av arbetsoförmåga, eller kvinnor som går i förtida pension på grund av att de slutat att arbeta under den period som omedelbart föregår pensionen av skäl som inte kan tillskrivas dem, är förenlig med den unionsrätt som säkerställer likabehandling i begreppet vidaste mening, det vill säga mellan män och kvinnor men även mellan olika kvinnor.

ARBETS-DOKUMENT